UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Pertubatio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

à patre gratis filio prærogatur. Hæc quæ dicta ſunt, agũt ...orabilibus, atq; carnales domini carnalibus ſeruis ac fi... autem ſic Dominus vniuerſorum, ac pater cœleſtis, apud ...nullus plane perſonarum reſpectus, nulla generis vel di...ata conditio. Sed in illo ſunt omnes creati, ab ipſo gu...que directi, quos quidem vult (quantum in eo eſt) ſaluos ...ad veritatis cognitionem venire. Hic ſolem ſuum oriri ...bonos ac malos, iuſtos ac iniuſtos. Neminem gratiæ ſuæ ...addit, nullum reiicit credentem in ſe, &c. *De obedientia*,

...de Acceptio perſonarum

Perſuaſio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

...ſio, Græce πειθὼ, όος, ἡ, & πειθὼ, perſuadeo dicitur. Eſtque ...ter ſuadeo, & perſuadeo differentia, quod ſuadere eſt, ac...tis & ſuauibus verbis aliquem in opinionem noſtram in...nari, hoc eſt, hortari aliquem ad id quod intendimus. Cu...rium eſt diſſuadeo. Perſuadere vero eſt ſuadendo, aut diſ...aliquid, hominem in opinionem noſtram deducere. A ...ſuaſio, ſuaſor, & ſuadela, ſuadibile, quod ſuaderi facile po...rus adiectiuum: Vnde pars deliberatiua à rhetoribus ſua...tur, & ſuaſorium munus, hoc eſt, officium ſuadendi. Ita à ...perſuaſor, perſuaſio, perſuadibile, perſuadere vero perſi...

...ſio Heb. *Pethainth*, à verbo *Pathah*, & in 2. coniug. *Pittah*, ...allexit, induxit ſuadendo ad credendum aliquid. Hinc πει... Hebr. etiam *Phattah*, hominem fatuum, imperitum, qui ...pitur, & cui ſubito poſſumus perſuadere quidquid libet. ...fatuus & Gall. *fat*.

¶ DIVISIO.

...ſoriæ artis duo genera publice & priuatim. Et priuata alia ...tis, alia muneribus: vt amatoria venatio munera etiam ... Quæ vero mercede fit: alia per gratiam conſeruatur, ei om...voluptatem ineſcationem facit, & mercedem ſibi ipſi per ...em alimentum ſolum exigit, quæ delectandi dicitur ars, ...virtutis gratia conuerſationes habere profitetur, mercedem ...pecunias, quæ ſophiſtica appellatur. *Plato in Sophiſta.*

...aſionis duæ ſunt ſpecies: Vna quæ fidem facit abſque ſcien... quæ fidem facit ex ſcientia. *Plato in Gorgia.*

¶ SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ

...aſio proprie eſt in animo, neceſſitas in mente. *Plat. En. 5. l. 3.*

...aſio in re bellica magnam vim habet. *Franc. Patrit. de Re...* ...

...adere qui vult, ſcire oportet contraria, non quia ea facia... ne lateant. *Ariſt. 1. Rhet.*

...aſio ſufficere debet in Ethica & Rhetorica. *Albert. Mag. in ...phyſ. cap. 11.*

...ademus docendo, monendo, & conciliando. *Dan. Barba. ... in præom.*

...adere eſt opinari facere. *Idem in Thæed.*

...aſoriam artem decernimus cauſidicorum, concionatorum, ...loquentium. *Idem in Sophiſta.*

¶ APOPHTHEGMATA.

... dicebat, ſuperbiam ſtudioſorum eſſe profectus obſtaculum. ...lis enim eſt, qui inani perſuaſione eruditionis deluſus mauult ... videri quam eſſe. *Laert. l. 4. c. 7.*

...m Crates apprehenſo Zenonis pallio, eum à Stilpone retrahe...retur: Commodiſſime, inquit, ô Crates philoſophum auribus ...nam ſi per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stil... *Laert. l. 7. c. 1.*

...rates. Qui per vim, inquit, coacti ſunt, libertate ceu magna re ...odio proſequuntur illos qui coegerunt: qui verò ſuadela in...nt, ceu cum gratia inuitati amant. *Xenophon. l. 1. comment.*

¶ SIMILIA.

Clementis. Nihil grauius, quam ſi id quod ignorat quis ſcire ſe ...at, & defendat verum eſſe quod falſum eſt: quod tale eſt, quale ſi ...ebrius ſobrium ſe putet, & agat quidem cuncta vt ebrius, ſo...um ſe tamen & ipſe putet, & dici à cæteris velit. Ita ſunt ergo & ...qui ignorantes quod verum eſt, ſpeciem tamen alicuius ſcientiæ ...ent, & mala quaſi bona gerunt, atque ad perniciem, quaſi ad ſalu...m feſtinant. *Lib. 5. Recognitionum.*

...terodamis. Vt Camelopardalis ſiue Nabis, collo refert equum, ...dibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut ...dum: Ita quidam inæquales ſibi, varias hominum formas expri...unt: ſi cultum inſpicias, ſanctum aliquem exiſtimes: ſi orationem audias, ſatrapam loqui putes: ſi vitam expendas, nebulonem inuenies: ſi ſcripta, bubulcum. *in Simil.*

Sicuti quo directius nos fert Sol radiis ſuis, hoc minor eſt vmbra noſtri: quo obliquius, hoc magis increſcit vmbra corporis: ita quanto plus quiſque aſſecutus eſt veræ ſapientiæ, hoc minus magnifice de ſe ſentit: quo longius abeſt ab ea, hoc ſe magis dilatat ſtultiſſima perſuaſione ſapientiæ. *Eraſm.*

Pertinacia.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

PErtinacia, Græce αὐθάδεια, ας, ἡ, & αὐθάδης, εος, ὁ, ἡ, pertinax dicitur. Hebr. *HaZkanim*, hominem obfirmato vultu, impudentem, mali propoſiti tenacem, appellant.

Eſt autem pertinax, qui tenet imprudenter propoſitum ſuum, quaſi omnino tenax. *ſec. Iſidor. lib. Etymol. & B. Thom. ſec. Secunda, q. 138. art. 2.*

Pertinax venit à tenax, quod modo ſignificat id quod retinet, vt glutinum tenax: modo parcum, auarum. Apuleius, *Homo diues, ſed nimium tenax.* Modo conſtantem, & perſeuerantem. Horat. *Iuſtum & tenacem propoſiti virum.* Ab hoc fit tenacior, tenaciſſimus, tenaciter, tenaciſſime, tenacitas, ſiue tenacia, quod duritiam, obſtinationem animi, & perſeuerantiam ſignificat.

Peruicax idem quod pertinax, qui in ſuo propoſito ad victoriam perſeuerat. *ſec. B. Thom. ſec. Secundæ. q. 138. art 2.*

Pertinacia eſt nimia viciſſitudinis contentio, quum opere, vel ſermone magis quam par eſt pertinaciter concertamus, *Franciſc. patric. de reg l. 7. c. 14.*

¶ PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Sunt quidam quos pertinaces vocant, quales ſunt ii qui deſiſtunt ægre à ſententia, nec diſſuaderi facile poſſunt. Hi ſimile quiddam habent continenti: vt prodigus liberali, & audax forti: cum ab eo abſint plurimum. *Ariſt. l. 7. Ethic. c. 9.*

Pertinaces ſunt ſententiæ ſuæ defenſores, & indocti, & agreſtes: ac ſententiæ ſuæ defenſores, in eo vel voluptatem ſequuntur, vel dolorem. Voluptatem enim ex victoria percipiunt, ſi non dimouentur de ſententia: & ferunt iniquo animo, ſi qua quaſi decreta tollantur, & infirmentur. *ibid.*

Pertinacia qui errant, non ſunt facile curabiles. *B. Thom. 11. Metaph. l. 6. tex. 1.*

Plerumque accidit, vt multi ea quæ ſunt impoſſibilia propter ſpes apparentes, concupiſcentia rationem ſingulorum ſuperante, appetant: & vbi res ipſas opere aggreſſi ſunt, nullo pacto à propoſito declinare ſuſtineant, eo quod mente ſint obtenebrata & ſeducta, propter conatuum impoſſibilitatem & moleſtiam eorum quæ occurrunt. *Polyb. l. 16.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Annibal. Cum Marcellus aliquot diebus continenter cum Annibale conflixiſſet vario Marte, dixit Annibal, ſibi rem eſſe cum hoſte, qui nec victus, nec victor noſſet quieſcere. *Plut.*

Euſebius Philoſoph. Plurimi, inquit, cum velint haberi quam conſultiſſimi, ſi qua in re familiares & beneuoli ipſi homines eos dehortentur, nolunt à confirmato ſemel intra ſe propoſito recedere: ſed ne redarguantur à conſilio ſuo tanquam prauo deſiſtere, permanent in propoſito, donec tandem inde profecta incommoda ſentiant. *Stob. ſerm. 23.*

Pertinacia licet in mediam partem plerunq; ſumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ ſunt ſub apophthegmata. *de Conſtantia, & Perſeuerantia.*

Vide Obſtinatio.

Perturbatio

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

PErturbatio, Græce ταραχὴ, ῆς, ἡ, & ταράττω, perturbo dicitur, Hebr. *Nohhkereth*, à verbo *Hhacar*, turbauit confundendo, perturbauit ordinem & diſpoſitionem. Inde Græc. κεράω, miſceo, confundo.

Eſt autem perturbatio, auerſa ratione contra naturam animi commotio. *ſecundum Ciceronem libr. 4. Tuſculanorum quæſtionum.*

Perturbatio eſt mutatio ordinis, & æqualitatis in ratione, & immoderata paſſione inferiorum potentiarum: quæ non fuit in Chriſto, nec in aliquo ſapiente. *ſecundum B. Thom. 3. ſent. diſtin. 15. quæſt. 2. artic. 2.*

¶ Philosophicæ Sententiæ.

Perturbationes appello, vt cupiditatem, vt iram, vt excandeſcentiam, timorem, audaciam, vt inuidiam, gaudium, amicitiam vel odium, deſiderium, æmulationem, miſericordiam, & omnino ea omnia, quæ vel voluptas conſequitur, vel dolor. *Ariſtot. libro 2. Ethicor. cap. 5.*

Perturbationes quidem nec virtutes ſunt, nec vitia: propterea quod ex perturbationibus nec probi, nec improbi nominamur: ex virtutibus & vitiis nominamur: quodque perturbationes nobis nec laudi dantur, nec vitio. *ibid.*

Difficile factu eſt hanc perturbationem euellere omnino quæ penitus in vita implicata inſidet. *Lib. 2. Ethic. c. 3.*

Videntur omnes animi perturbationes cum corpore cohærere: vt ira, vt clementia, vt metus, vt miſericordia, vt audacia; præterea gaudium, amor, & tædium. *Lib. 1. de animo, c. 1. T. 14.*

Perturbationes rationes ſunt, & formæ cum materia coniunctæ. *ibid.*

Dicemus animi perturbationes eſſe, quæ à materia animalium, quam natura dederit, abeſſe non poſſint. *ibid. T. 18.*

In perturbationibus iiſque rebus omnibus, quæ in perturbationibus verſantur, mediocritates reperiuntur. *Lib. 2. Ethicor. c. 7.*

Quidam quia nihil ſe neque rationem conſuluerunt, à perturbatione rapiuntur. Nonnulli enim, quemadmodum qui ſe prius ad titillationem confirmarunt, non titillantur: ſic cum ſenſerint & prouiderint, excitarintque ſe & rationem: nunquam à perturbatione vincuntur, ſiue ſenſuum ſuauitate quadam demulceat, ſiue aſperitate quadam deterreat. *Ethic. l. 7. c. 7.*

Non omni ætati, ſed pueritiæ conuenit perturbatio. *Lib. 4. Ethic. cap. 9.*

Non omni actioni & perturbationi modus adhiberi & apponi poteſt. Sunt enim quædam, quæ ſtatim nomine ſuo vitioſa declarari videntur: vt maleuolentia, vt imprudentia, vt inuidia: & in factis, vt adulterium, furtum, cædes. *Ethic. l. 2. c. 6.*

Omnis perturbatio amplificata è ſtatu ſuo naturam dimouet. *Topicor. l. 6. c. 3. 31.*

Ei potius ignoſcendum eſt, qui perturbationes ſequitur naturales, *Ethic. l. 7. c. 6.*

Omnia plerunq; quæ abſunt, vehementius hominum mentes perturbant. *Caſ. lib. 7. de bello Gall.*

¶ Similitvdo.

Baſilij. Vt in ſpeculo non repurgato, imaginum ſpecies videri non poſſunt, ſic animus perturbationibus, quæ carnis ſenſu ſuggeruntur, obtenebratus, Spiritus ſancti illuſtrationem recipere non poteſt. *Apud Antonium in Meliſſa part. 2. ſerm. 77.*

Vide tit. de Affectibus.

Peſtis,

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

PEſtis, λοιμὸς, ῦ, ὁ. Heb. *Deber, Pſal. 91. 6. Oſe. 13. 14.* à verbo *Dabar*, quod in 3. coniugatione habet *Videbbir*, Subuertit, *Pſalm* 18. 48. *& Pſal. 47. 4.* Peſtis certe ſubuertit omnia. Eſt venenoſus quidam vapor in aere concretus, vitali inimicus ſpiritui: non quod propter elementarem aliquam qualitatem ſibi contrarietur, ſed ſpecifica quadam proprietate, non tamen vt ſecundum formam ſit venenū, nam omnes interficeret: ſed vt quæ facile in veneni naturam transeat. *Ficin. in Epidem antidoto, c. 1.*

¶ Loci Biblici.

Peſtilentia ob Dei contemptum immittitur, *Leuit. 26. Verſ. 25. Deut. 28. 21.* peſtilentia in Iſraele ob Dauidis facinus ſæuit, *2. Sam. 24. 15. 1. Paral. 21. 14.*

¶ Sententiæ Philosophicæ

Peſtis tempore fuge cito, procul, tarde reuertaris. *Fici. Epidemiarum antido. cap. 1.*

Peſtis vapor venenoſus corpori humano ſolum applicatur, in quod apti ad febres extant humores, vt quid ad putredinem & inflammationem ſunt diſpoſiti, nam ſi vitalis ſpiritus eo eſt potentior, expellit procul à ſe, ſi debilior fugit eundem, ſuum veluti contrariū opus, ideo eſt ex vſu aerem, humores & cor corrigere, purgare, & roborare. *Ficin. in Epidemiar. antidot. cap. 1.*

Peſtis vapor cum veneni iam ſuſcipit naturam, calcis vel arſenici qualitatem recipit, cuius effectus eſt putrefacere, rodere ardere intus, & extra, quibus affectibus potiſſimum interius omni qua poſſumus induſtria reſiſtendum eſt. *idem, ibid.*

Peſtis vapor accenditur, vbi maior eſt naturæ ſimilitudo, & in corpore recrementis pleno, cum fœtidis intus & extra vaporibus, & in cibis humoribusque ſuperfluis, ad inflammationemque, & putredinem aptis, & vbi calida eſt materia & humida, vel ... bilitatum: & in corpore paſſionibus animæ defatigato, ... dum calido & quod balneis aſſuetum eſt, cuius poriſ... tentes, ſeu multum oppilati. *Ficin. in Epid. antidot. c. 3.*

Peſtis vapor omnem maculare poteſt humorem, ſed ... ſanguinem, ſecundo choleram, tertio phlegma, quarto melancholiam: ideo prius ſanguinei huic periculo ſubiiciuntur, deinde cholerici, poſtea phlegmatici, poſtmodum melancholici: quia ... gidus & ſiccus ad inflammationem & putredinem ... ſtrictos habet meatus. *idem, ibid.*

Peſtis vapor creatur in aere, vniuerſalioris peſtis tempore ... liginis quibusdam conſtellationibus, præſertim ex Martis ... turno in ſignis humanis coniunctione, ex luminarium ... in his locis graſſatur quæ aſcendentem ſuum ob prædicto... aſpectus infortunatum habent. In particularibus peſtilen... ventis, & malignis lacunarum, & cloacarum vaporibus, ... ex terræ motibus. Sed ſemper in aere craſſo & paludoſo, ... fœtido regnat: & cum ad aerem ſubtilem extenditur ... locius interimit. At citius, & frequentius in fœtido, craſſo, ... humido aere regnat. *Ficin. in Epidem. antidot. cap. 1.*

Peſtis quæ hominibus eſt venenum, non ideo eſt aliis ... bus mortis cauſa propter cœleſtium ſignorum ac animalium ſpe... cierum diuerſitatem. *idem, ibid.*

Peſtis ſigna ſunt nonnulla, id eſt febris continua ... & manifeſta declinatione, cum magna anhelitus & pectoris ... ſtia, cum repentina pulſus debilitate, cum vniuerſi corporis ... mine, præcipue capitis phreneſi, anxietatibus, ardore ... maculis pluribus in locis cum vrina turbida craſſa, ... torum, quæ tamen ſigna interdum fallunt. *Ficin. in Epidem. ... cap. 4.*

Peſtis tempore pueri vermium infirmitate laborantes ... tia dici poſſunt infecti, quia eſt materia ad peſtem diſpoſita. ... *ibidem.*

Peſtis tempore omnis infirmitas in peſtilentiam facile ... poteſt, præſertim febres furioſæ & continuæ: Vnde ... præter peſtem apparet, quod ſi aliæ apparent, peſtis ... *Epidem. antid. c. 4.*

Peſtis vapor cum multo tempore in aere durat, aquam ... fructus inficit. Ideo tutius eſt aquam coquere, vel ferro ... conficere, & cum ea vinum lymphare, quia fumoſum ... uenit his temporibus purum. *Ficin. in Epid. antid. c. 4.*

Peſte laborantes omnes in principio aliquantulum ... tendere videntur, quia natura in principio omnes in ... ligit vires. *idem, ibid.*

Peſtis tempore abſtinendum eſt à rebus inflammantibus ... tiuis nimis, quia facilius ad venenum ſuſcipiendum diſponunt ... cientibus oppilationem, & putrefactionem. *Ficin. in Epidem. ... cap. 5.*

Peſtis tempore vitanda ſunt quæ extra nos facile corrumpuntur, vt piſces, lac, fructus omnes, vtendum acetoſis, acribus, ... *idem, ibid.*

Peſtis tempore vtile eſt niſi calor offendat, primo cibo ... cus, rutam & nuces cum ſale, & poſt cibum ſemina ... rati, in cibo ſumere ſandalorum rubeorum vnciam dimidiam, cinnamomi electi drachmas tres, & dimidiam, croci drachmam dimidiam, & his puluere omnibus ſuperſperſo cibariis vtere ... ſuperfluitatibus, ignem mane adeas, odoribus domum ... & veſtimenta, & odora theriacam, citrum, & Zedoariam. *Ficin. in Epidem. antid. c. 5.*

Peſtis tempore cauendum eſt à rebus nimium ſanguinem generantibus, aut aquoſum, groſſum, turbidum, & à quacunque ... macho nocente. *Ficin. in Epid antid. c. 5.*

Peſtis tempore ab hominum turba te ſemoueto, præſertim exiſtens ieiunus, & aerem nimis calidum declinato. *idem, ibidem.*

Peſtis tempore ablue ſæpe os & manus aceto, & aliquando ... potente, & vtere odoribus frigidis cum calidis temperans, ... gidi prædominentur, & ſuper hæc omnia æqualia parte ... cetum roſaceum album, aquam roſarum cum vino albo ... cum modico Zedoariæ, vel croci: & citri, & de hac ſæpius ... be, & manus & faciem ea lauato. *Ficin. in Epidemiarum antidot. cap. 5.*

Peſtis tempore Doctores nonnulli dant ieiuno ſtomacho ... pueri recens emiſſam: & lixiuium detur pro remedio ... modato. *idem, ibid.*

Peſtis tempore theriaca vtiliſſima eſt: accipiatur bis in hebdomada poſt cibum horis nouem, & ante horis ſex, vel ſeptem: ... drachmam vnam, aliis dimidiam vel vnum ſcrupulum: calido tempore poſt ſumptam theriacam bibant qui calidæ ſunt temperaturæ tertiam partem Scyphi aquæ roſarum cum modico aceto ... alterius complexionis, & alio tempore cum vino albo permixto cum aqua Scabioſæ & meliſſæ: & loco theriacæ ſumi poteſt mithridatum. Aliis diebus ſume pilulas contra morbum, & ait Auicenna, & Auerroes, qui vtitur aloe, mirrha & croco, nunquam periclitatur peſte. *Ficin. in Epidem. antid. c. 6.*